

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 5665/2021
15.12.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Јасминке Станојевић, председника већа, Бисерке Живановић и Споменке Зарић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Божидар Станисављевић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ради обештећења, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 7804/19 од 15.04.2021. године, на седници одржаној 15.12.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ усваја ревизија тужиоца и **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж 7804/19 од 15.04.2021. године, у ставу другом изреке, тако што се жалба тужене одбија и пресуда Вишег суда у Београду П 6515/17 од 19.02.2019. године потврђује у делу става првог изреке којим је тужена Република Србија обавезана да тужиоцу на име рехабилитационог обештећења – накнаде нематеријалне штете због лишења слободе исплати износ од још 1.000.000,00 динара.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 7804/19 од 15.04.2021. године у ставу трећем изреке којим је одлучено о трошковима поступка тако што се обавезује тужена да тужиоцу на име трошкова првостепеног поступка исплати износ од 199.850,00 динара у року од 15 дана од дана пријема отправка пресуде.

У преосталом делу, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 7804/19 од 15.04.2021. године, се **ОДБИЈА** као НЕОСНОВАНА.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцу накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 22.500,00 динара.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 6515/17 од 19.02.2019. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца и обавезана тужена да тужиоцу на име рехабилитационог обештећења – накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе исплати износ од 4.100.000,00 динара на име неоправданог лишења слободе. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца за

рехабилитационо обештећење – накнаду нематеријалне штете за неосновано лишење слободе у преосталом делу, од износа досуђеног ставом првим изреке пресуде до траженог износа од 12.180.000,00 динара. Ставом трећим изреке, утврђено је да је повучена тужба у делу захтева за исплату износа од 19.500,00 динара и захтева да се тужена обавезе да тужиоцу уплати Фонду ПИО радни стаж у трајању од 4 године 5 месеци и 10 дана. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужиоца за ослобођење од плаћања трошкова судских такси. Ставом петим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 299.250,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 7804/19 од 15.04.2021. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе странака и потврђена првостепена пресуда у делу става првог изреке којим је тужена обавезана да тужиоцу на име рехабилитационог обештећења плати 1.500.000,00 динара и ставовима другом, трећем и четвртим изреке. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у преосталом делу става првог изреке, тако што је одбијен тужбени захтев којим је тражено да се тужена обавезе да тужиоцу на име рехабилитационог обештећења – накнаде нематеријалне штете због лишења слободе исплати износ од 2.600.000,00 динара. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу петом изреке првостепене пресуде, тако што је обавезана тужена да тужиоцу на име трошкова првостепеног поступка уместо износа досуђеног првостепеним решењем исплати износ од 171.850,00 динара. Ставом четвртим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу одредбе члана 408. ЗПП, („Службени гласник РС“, бр. 72/1... 18/20), Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужиоца делимично основана, а делимично неоснована.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је пресудом Војног суда у Београду Ик 459/85 од 05.02.1986. године осуђен због кривичног дела одбијање пријема и употребе оружја из члана 202. став 1. КЗ СФРЈ на казну затвора од 3 године и 6 месеци и упућен на издржавање казне у КП Дом Ваљево. Одлуком Председништва СФРЈ од 02.03.1988. године тужилац је помилован и ослобођен од даљег одслужења казне и пуштен на слободу 08.03.1988. године. Решењем Вишег суда у Сремској Митровици Рех 29/16 од 13.03.2017. године усвојен је захтев за судску рехабилитацију тужиоца, утврђено да је ништава пресуда Војног суда у Београду од 05.02.1986. године и да је тужиоцу повређено право на слободу, с обзиром да је био лишен слободе у временском периоду почев од 16.12.1985. године закључно са 08.03.1988. године, које време је провео у КПД Ваљево из политичких и идеолошких разлога, те се све време проведено на издржавању казне сматра неоправданим лишењем слободе. Тужилац је 20.06.2017. године поднео захтев за рехабилитационо обештећење, а Комисија за рехабилитационо обештећење није донела одлуку у року прописаном Законом о рехабилитацији. Тужилац је лишен слободе у време када је имао само 19 година, због свог личног уверења – приговора савести, а у затвору је провео више од 2 године. У

тако младим годинама тужилац је био у потпуности одвојен од својих родитеља, његово образовање је било прекинуто, што је све утицало на формирање његове личности и на будући квалитет живота. Тужилац и његова породица су, због тадашњих друштвених схватања, били стигматизовани и свакодневно трпели осуде окружења. Боравак у затвору трајно је нарушио тужиочев однос са оцем, а током лишења слободе је био принуђен да обавља високо ризичан посао за који није био адекватно обучен, без могућности да такав посао одбије. Целокупан догађај за тужиоца је представљао велики шок с обзиром да пре тога није ни притваран, ни осуђиван, а по изласку из затвора наишао је на осуду околине и избегавање.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да тужиоцу у смислу одредбе члана 26. став 3. у вези члана 7. став 5. Закона о рехабилитацији, припада право на накнаду нематеријалне штете због претрпљених душевних болова због лишења слободе у трајању од 812 дана у периоду од 16.12.1985. године до 08.03.1988. године из разлога што је решењем Вишег суда у Сремској Митровици тужилац рехабилитован и што је тим решењем утврђено да је из политичких и идеолошких разлога одлуком Војног суда у Београду од 1986. године повређено тужиочево право на слободу. Због наведеног је досудио тужиоцу тражену накнаду.

Другостепени суд је прихватио разлоге првостепеног суда о основаности тужбеног захтева тужиоца, међутим закључио је да је првостепени суд накнаду на име рехабилитационог обештећења одмерио у превисоком износу, те је исти износ смањио, сматрајући да је смањени износ примерен околностима у којима је дошло до повреде, а да би већи износ погодовао тежњама неспојивим са друштвеном сврхом рехабилитационог обештећења, наводећи да је рехабилитација облик ублажавања последица осуде, а не репарација за време проведено на издржавању казне, па се износ сатисфакције не може одмеравати у дневним износима како је то предлагао тужилац.

По оцени Врховног касационог суда, правилно су нижестепени судови применили материјално право из члана 26. став 3. Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“, бр. 92/11), јер тужилац има право на накнаду нематеријалне штете за претпљене душевне болове због лишења слободе у складу са законом којим се уређују облигациони односи, као што правилно налазе да се висина штете има одмерити применом члана 200. Закона о облигационим односима.

Међутим, Врховни касациони суд закључује да су ревизијски наводи тужиоца о погрешној примени материјалног права код одређивања висине правичне новчане накнаде нематеријалне штете делимично основани.

Тужилац је у време када је лишен слободе имао само 19 година, а слободе је лишен због свог личног уверења – приговора савести и у затвору је провео више од 2 године, односно 812 дана. Тужилац је слободе лишен у време када се његова личност формирала, када је требао да настави своје образовање, а што је све утицало на будући развој догађаја и квалитет живота тужиоца.

Узимајући у обзир све наведене чињенице, као и циљ коме накнада нематеријалне штете служи (члан 200. став 2. Закона о облигационим односима), а пре свега узимајући у обзир године тужиоца када је лишен слободе, трпљење последица које проузрокује лишење слободе, трпљење осуде околине и избегавање како њега

самог, тако и његове породице у току трајања казне затвора, као и по изласку из истог, по налажењу Врховног касационог суда, износ досуђен побијаном одлуком за претрпљене душевне болове које је тужилац трпео због неоснованог лишења слободе, није правилно и адекватно одмерен, због чега не представља правичну накнаду овог вида нематеријалне штете. Правична накнада нематеријалне штете, као облик отклањања штетних последица, с обзиром да реституција по природи ствари није могућа, састоји се у исплати суме новца, као сатисфакцији за претрпљену нематеријалну штету, да би се код оштећеног успоставила психичка и емотивна равнотежа која је постојала пре штетног догађаја, у мери у којој је то могуће. При том, правична новчана накнада не сме бити циљ, већ мора бити средство за ублажавање претрпљене нематеријалне штете, па не сме погодovati ни тежњама које нису спојиве са њеном природом и сврхом у смислу подстицања лукративних мотива или комерцијализације личних добара.

Врховни касациони суд је ценио све релевантне утврђене чињенице, које утичу на одмеравање висине накнаде штете која тужиоцу припада на основу Закона о рехабилитацији, у вези члана 200. став 2. Закона о облигационим односима, а првенствено године старости тужиоца у време лишења слободе, интензитет и дужину трајања душевних болова, као и време протекло од настанка узрока који је довео до оваквих последица и време протекло од престанка душевних болова, па налази да правична новчана накнада тужиоцу, на име душевних болова због неоснованог лишења слободе, износи 2.500.000,00 динара.

Како је правноснажном пресудом, због погрешне примене материјалног права, тужиоцу за овај вид нематеријалне штете досуђен мањи износ, укупно 1.500.000,00 динара, Врховни касациони суд је делимично преиначио побијану одлуку, тако што је одбио жалбу тужене за још 1.000.000,00 динара и на тај начин потврдио првостепену пресуду у усвајајућем делу за укупно 2.500.000,00 динара.

Преко досуђеног, а до траженог износа на име накнаде овог вида нематеријалне штете, тужбени захтев је неоснован, јер досуђивање у већем износу не би одговарало значају повређеног добра и циљу коме накнада служи, што је значајно код одређивања висине накнаде нематеријалне штете, на основу члана 200. став 2. ЗОО, а што и ревизију тужиоца у том делу чини неоснованом.

Тужилац је делимично успео у поступку, па му на основу чланова 153. став 2, 154, 163. став 2. и 165. став 2. ЗПП припадају трошкови поступка према оствареном успеху у спору. Висина је одмерена на име опредељених и тражених трошкова и то за састав захтева за рехабилитационо обештећење Комисији за рехабилитационо обештећење у износу од 8.250,00 динара, на име састава тужбе и једног образложеног поднеска у износу од по 16.500,00 динара, на име заступања од стране адвоката на два одржана рочишта у износу од по 18.000,00 динара, све према Адвокатској тарифи важећој у време предузимања ових парничних радњи. Трошак судске таксе признат је на име таксе на тужбу и првостепену одлуку у износу од по 61.300,00 динара. Тужилац је делимично успео у поступку по ревизији због чега му је признат тражени и опредељени трошак, према висини захтева са којим је успео, на име састава ревизије у износу од 22.500,00 динара према важећој АТ.

На основу члана члана 414. став 1. и члана 416. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа - судија
Јасминка Станојевић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**